

H. Ekrem Cunedioğlu¹
Kalkınma Programı Direktörü

DEĞERLENDİRME NOTU

BAYRAMLIK ET: KURBAN, EŞİTSİZLİK VE ADALETİN EKSİK YARISI

Kurban ibadetinin fikhî çerçevesi, genellikle sanıldığından daha iktisadi bir dil konuşur. Hac suresinin 28. ayeti, kesilen hayvanın etinden hem kesenin hem de yoksul ve muhtacın yemesini açıkça emreder. Hanefî fıkhında yerleşik olan üç bölme kuralı bu hükmü somutlaştırır: etin üçte biri kesen aileye, üçte biri akraba ve komşuya, üçte biri fakire. Başka bir deyişle kurban, tasarım düzeyinde bir yeniden dağıtım mekanizmasıdır: kaynakların belirli ellerde biriktiği bir toplumsal düzende yılda bir kez gerçekleştirilen zorunlu bir dolaşım emri.

Bu tasarım, dağılımı piyasanın takdirine bırakmayan tutarlı bir normatif mantığa dayanır. İslam'ın iktisadi çerçevesi iki tamamlayıcı ayak üzerine kurulmuştur. Birincisi, önleyici normlardır: faiz yasağı, ölçü ve tartıda adalet, işçiye ücretini zamanında ödeme yükümlülüğü. İkincisi, onarıcı normlardır: zekât, kurban, sadaka, fitre. Önleyici ayak eşitsizliğin üretilmesini engeller; onarıcı ayak üretilen eşitsizliği telafi eder. Bu iki ayak birbirine muhtaçtır ve biri devreden çıktığında diğeri yükü taşıyamaz hale gelir (Chapra, 1992).

Türkiye'de bugün ne görüyoruz? Onarıcı normlar, yani kurban, bağış ve sadaka, gündemde ve görünür. Önleyici normlarla ilgili sorular ise ya özel alana çekilmiş ya da tartışmadan muaf tutulmuş. Bu asimetri bir teolojik tercih değil, bir ekonomik-siyasal seçim ve bu seçimin somut maliyetini, bir ritüel olarak kurbanın kendisi ödüyor.

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1459>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

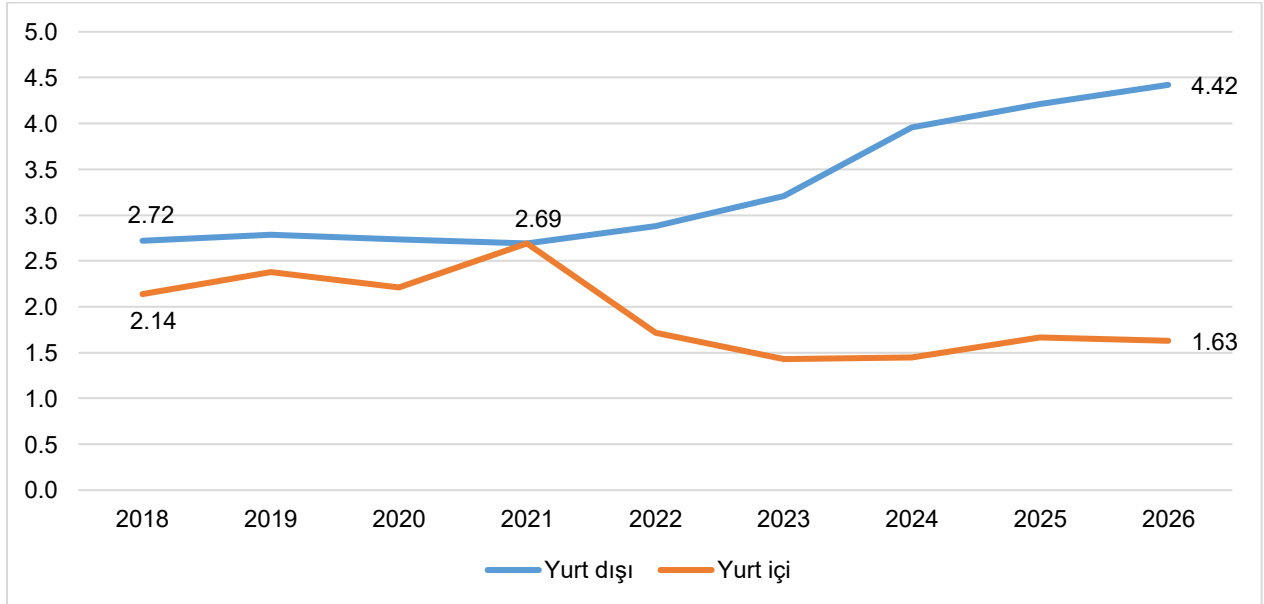
Kurbanın Dönüşümü

Kurban ibadetinin sosyoekonomik işlevi, uzun vadeli bir erozyon sürecinin parçasıdır. Bu süreç son yıllarda gözle görülür biçimde hızlandı ve somutlaştı.

Türk Kızılay'ının kurban vekalet hisse bedellerinin net asgari ücretle ilişkisi bu dönüşümün kronolojisini net biçimde ortaya koyar. 2021, bir kırılma noktası olarak öne çıkar: o yıl yurt içi ve yurt dışı hissenin ikisi de 1.050 TL'ye eşitlendi; her biri net asgari ücretin yüzde 37,2'sine karşılık geliyordu ve bir asgari ücretle her iki hissedenden de 2,69 adet alınabiliyordu. 2021'den 2026'ya gelindiğinde tablo köklü biçimde değişti. Yurt dışı hisse bedeli bu dönemde yüzde 504,8 artarak 6.350 TL'ye çıkarken yurt içi hisse yüzde 1.542,9 artışla 17.250 TL'ye fırladı. Aynı dönemde net asgari ücretteki artış yüzde 893,5 oldu. Bu sayılar iki zıt yönde hareket anlamına geliyor. Asgari ücretin yurt dışı hisseye oranı 2,69'dan 4,42'ye yükseldi, yani yurt dışı vekalet görece erişilebilir kaldı. Buna karşın asgari ücretin yurt içi hisseye oranı 2,69'dan 1,63'e geriledi, yani yurt içinde vekalet yoluyla kurban kestirmek bugün net asgari ücretin neredeyse üçte ikisini gerektiriyor (Şekil 1). Piyasada doğrudan kurbanlık hayvan fiyatları ise Kızılay'ın yurt içi vekalet bedelinin de üzerinde seyrediyor. Bu tablo, kurban kesmek ya da vekalet yoluyla kestirmenin ücretlilerin ve emeklilerin büyük çoğunluğu için fiilen güçleştiğini gösteriyor.

Pahalılaşma yalnızca bütçeyi zorlamadı, ibadetin kurumsal coğrafyasını da değiştirdi. Türkiye Diyanet Vakfı verilerine göre yurt içi vekalet hisse sayısı 2020'den 2021'e yüzde 13,7 gerilerken yurt dışı hisse sayısı aynı dönemde yüzde 8,7 arttı. Kızılay verisi bu kaymanın hızlandığını gösteriyor: 2024'ten 2025'e yurt içi hisse sayısı yüzde 69,3 düşerken yurt dışı hisse sayısı yüzde 19,4 arttı. Kesecek gücü olan haneler için "aynı ibadeti daha ucuza" yapma olanağı fiilen mevcut ve bu olanağı kullananların sayısı hızla artıyor.

Şekil 1. Asgari ücretin Kızılay kurban vekalet bedellerine oranı

Kaynak: Türk Kızılay, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, TEPAV hesaplamaları.

Sonuç açıktır: vekâlet kanalıyla yurt içinde kesilen kurban son yıllarda hem mutlak sayı olarak hem de toplam organizasyon içindeki pay olarak eridi. Organizasyon büyüdü, ama bu büyüme yurt içindeki yoksullara değil yurt dışına yöneldi. Bu, herhangi bir kurumun kusurundan çok, iyilik temelli düzenin içsel çelişkisinin bir yansımasıdır: talep artarken kaynak giderek dış

hedefe yöneldi, yurt içindeki yoksulluğa yönelik yapısal çözüm üretmek ise başka bir gündemin işi kaldı.

Aşırı Yüklenmiş Bir Ritüel

Kurban Bayramı'nı anlatan standart söylem, zenginle yoksulun sofrasının buluşması, paylaşma ve dayanışmadır. Bu söylemin kendisi doğrudur. Sorun, söylemin bir bağlamda canlı tutulup başka bir bağlamda yok sayılmasıdır.

FAO-OECD Tarımsal Görünüm 2025-2034 verilerine göre Türkiye'nin kişi başı sığır ve dana eti tüketimi 2010'daki 5,98 kilogramdan 2024'te 12,68 kilografa yükselerek iki kattan fazla artmıştır. Bu düzey, OECD ortalaması olan 13,62 kilogramın yüzde 93'üne ulaşmaktadır; 15 yıl önceki yüzde 44'lük oranla kıyaslandığında hızlı bir yakınsama söz konusudur. Koyun eti tüketiminde ise Türkiye, OECD ülkeleri arasında çarpıcı bir istisna oluşturmaktadır: 2024 yılında kişi başı 5,42 kilogramla OECD ortalamasının (1,03 kilogram) yaklaşık beş katına ulaşmaktadır. Bu fark kurban geleneğinin koyun eti talebine yaptığı mevsimsel ve kültürel katkıdan da kaynaklanmaktadır (FAO-OECD, 2025). Ancak bu ulusal ortalamalar hem toplumsal erişimdeki derin eşitsizliği hem de etin hanehalkı bütçelerinde giderek daha ağır bir yer tuttuğu gerçeğini perdeliyor olabilir. TÜİK'in TÜFE verisine göre, Nisan 2020'den Nisan 2026'ya genel tüketici fiyatları %786 artarken aynı dönem için verisi bulunan 44 gıda harcama grubundan 28'indeki fiyat artışı bu oranın üzerinde gerçekleşti. "Kesilmiş hayvanların sakatatları" grubundaki kümülatif enflasyon %1.314, "taze, soğutulmuş veya dondurulmuş" et grubundaki enflasyon ise %1.250 olarak gerçekleşti. Bu iki grup, söz konusu dönemde tüketici enflasyonunun en yüksek olduğu sırasıyla beşinci ve altıncı gıda harcama grupları oldu. Düşük gelirli haneler bu fiyat baskısı karşısında kırmızı eti bütçelerinden çıkarıp daha ucuz protein kaynaklarına yönelmek zorunda kalıyor (TÜİK, 2026). TÜİK Hanehalkı Tüketim Harcaması 2024 verilerine göre, en yoksul yüzde yirmilik gelir grubu toplam tüketiminin yüzde 30,4'ünü gıdaya ayırırken en zengin yüzde yirmilik grup bu payı yüzde 12,8 düzeyinde tutabilmektedir (TÜİK, 2025a). Aynı araştırmanın harcama bazlı ölçümünde uçurum daha da belirgindir: en az harcama yapan yüzde yirmilik kesim toplam tüketiminin yüzde 33,7'sini gıdaya ayırırken en çok harcama yapan yüzde yirmilik kesim bu payı yüzde 11'de tutabilmektedir. TÜİK'in Yoksulluk ve Yaşam Koşulları istatistiklerinde de bu tablonun somut yansıması görülmektedir: 2025 itibarıyla nüfusun yüzde 35,1'i, yaklaşık 29,5 milyon kişi, iki günde bir et, tavuk ya da balık içeren yemek masrafını karşılayamadığını beyan etmektedir; bu oran, medyan gelirin yüzde 60'ının altında kalan yoksul hanelerde yüzde 72'ye çıkmaktadır (TÜİK, 2025b). Bu tabloda kırmızı et pek çok hane için giderek "bayram proteini" haline geliyor.

Bu tabloya bakıldığında kurbanın nasıl bir işlev üstlendiği anlaşılıyor. Kurban, tasarlandığı haliyle zengin hanenin yoksulla paylaştığı bir ritüeldi. Oysa bugün Türkiye'de hem ibadeti yerine getirmenin hem de yılın geri kalanında büyük ölçüde erişilemeyen ete kavuşmanın birbiriyle örtüştüğü bir fırsat haline geliyor. Bu örtüşme tesadüf değildir: bir ritüelin üstüne tasarlandığının ötesinde bir işlev yüklenmesi, etrafındaki sosyoekonomik zeminin çöküşünün göstergesidir.

Burada bir köprü benzetmesi açıklayıcı olabilir. Bir köprü, belirli bir yük için tasarlanmıştır. Köprü'nün yanındaki yol çöktüğünde bütün trafik köprüye yönelir. Köprü mühendislik olarak sağlam olabilir; ama tasarım kapasitesinin çok üzerinde bir yük altındadır. Polanyi, piyasanın toplumsal normlardan "çözüldüğü" dönemlerde sosyal yıkımın kaçınılmaz olduğunu göstermiş, ancak bir de şunu eklemiştir: toplum bu çözülmeye karşı bir "karşı hareket" (counter-

movement) üretir (Polanyi, 1944). Bu karşı hareket zaman zaman işçi sendikalarında, zaman zaman sosyal güvenlik yasalarında, zaman zaman da dini dayanışma ağlarında somutlaşır. Türkiye’de son on yılda kurbanın ve genel olarak dini yardımlaşmanın görünürlüğündeki artış bu çerçeveden okunabilir: piyasanın ahlaki normlardan kopuşuna karşı dini bir karşı hareket. Ne var ki Polanyi bu noktada da uyarısını dile getirir: karşı hareket piyasanın yapısını dönüştürmedikçe sembolik bir tutunma olmaktan öteye geçemez.

Kurban da böyledir: ibadetin kendisi tasarım olarak sağlamdır, ama altındaki zemin çöktüğünde köprü, tasarım kapasitesinin çok üzerinde bir yük taşımak zorunda kalır. Söz konusu zemin; asgari ücretin açlık sınırını karşılamaması, gelir grubuna göre keskin biçimde farklılaşan gıda harcama yükleri ve gelir dağılımındaki derin eşitsizliktir. Bu ağırlığı taşıması da beklenmemelidir.

Hayırseverlik Adaletin Yerini Tutabilir mi?

Bu soruyu yalnızca sosyal bilimciler sormadı; din adamları da sordu. Benedikt XVI, adalet ile hayırseverlik arasındaki ilişkiyi şöyle belirler: “Sevgi adaleti aşar; zira sevmek vermektir, benim olanı diğerine sunmaktır. Ne var ki sevgi adaletten asla yoksun olamaz; adalet bize başkasına onun olanını, yani varlığı ve eylemleri nedeniyle hak ettiğini, vermeyi buyurur” (Benedikt XVI, 2009). Adalet bu çerçevede hayırseverliğin asgari ölçüsüdür.

Bu formülasyon İslam geleneğine yabancı değildir. Zekâtın sözlük anlamının “arınma” olduğunu hatırlayalım: zengin hanenin mali yükümlülüğü, onun servetini hem maddi hem manevi anlamda arındırır. Ama bu arınma, servetin üretildiği süreçlerdeki, ücret, fiyat ve mülkiyet alanlarındaki, adalet sorunlarını ortadan kaldırmaz.

Yahudi geleneğindeki tzedakah kavramı da bu tartışmaya önemli bir katkı sunar. Maimonides (İbn Meymûn), hayırseverliğin sekiz hiyerarşik düzeyini tanımlar (Sacks, 2007). En düşük düzey gönülsüzce yapılan bağıştır; en yüksek düzey ise bağış değildir: muhtaç kişiyi muhtaçlıktan çıkaracak biçimde güçlendirmek, iş bulmak, ortaklık kurmak, kredi vermek. Bu formül, modern refah devletinin “balık vermek yerine balık tutmayı öğretmek” ilkesiyle örtüşür; ama daha da önemlisi, en değerli hayırseverliğin hayırseverlik olmaktan çıkıp yapısal güçlendirmeye dönüştüğünü ilan eder.

Kuran’ın ampirik araştırmaları, modern zekât sistemlerinin yoksulluğu azaltmadaki etkisinin “ihmal edilebilir” düzeyde kaldığını ortaya koymaktadır (Kuran, 2003). Zekât gelirinin yalnızca küçük bir kısmı gerçek anlamda fakir olan kesimlere ulaşmakta; geri kalanı idari maliyetler, dini eğitim fonları ve örgütsel giderlere akmaktadır. Kuran’ın temel bulgusu şudur: bu mekanizmalar, etrafındaki normatif düzenin, adil piyasa, adil ücret, adil mülkiyet, çalıştığı koşullarda anlamlıdır; bu düzen çalışmadığında sembolik bir işlev üstlenirler.

Chapra da aynı çerçeveden hareketle zekâtın; sosyal sigorta mekanizmalarının, devlet yardım programlarının ya da gelir yeniden dağılımını amaçlayan düzenlemelerin yerini alamayacağını açıkça ortaya koyar. Zekât, tüm bu mekanizmalar işlediği halde yardıma muhtaç kalan kesimler için tasarlanmış bir dayanışma aracıdır ve yapısal mekanizmaların ikamesi değil, tamamlayıcısıdır (Chapra, 1992).

Kurumsal İkame: Devletin Devrettiği Sorumluluk

Bu noktada Türkiye’ye özgü bir dinamiği ele almak gerekiyor. Buğra, Türkiye’de sosyal yardımın iki temel paradigmasını karşılaştırır (Buğra, 2008). İyilik temelli paradigmada

yoksulluk bireysel bir trajedi, yardım ise erdemın bir ifadesidir; devlet yardımı şüpheyle karşılanır, asıl olanın kendi kendine yetmek ve gönüllü dayanışma olduğu kabul edilir. Hak temelli paradigmada ise yoksulluk siyasal bir sorun, yardım ise bir vatandaşlık hakkıdır; devletin gelir güvencesi, gıda erişimi ve sağlık gibi alanlardaki sorumluluğu pazarlık konusu değildir.

Buğra'ya göre Türkiye'de 1980'lerden itibaren ve özellikle 2000'li yıllarda iyilik temelli paradigma güçlendi: koşullu nakit transferi programları, yeşil kart sistemi ve sonrasında yaşlı bakımı ile gıda yardımı gibi alanlarda dini cemaatler, belediyeler ve TDV gibi vakıfların devreye girmesi, devletin sosyal politika sorumluluğunu bizzat üstlenmesi yerine bu sorumluluğu hayır alanına devrettiğini gösterir. Bu kurumsal ikame, iyilik temelli yapıyı pekiştirirken hak temelli talepleri kamusal alanın dışına iter.

Bu sorunun tarihsel kökleri de derindir. Özbek, geç Osmanlı döneminde vakıf ve sadaka temelli sosyal yardımın vatandaşlık temelinde örgütlenmiş sosyal haklar doğurma kapasitesinin çok altında kaldığını tarihsel olarak belgelemiştir (Özbek, 2000). Osmanlı hayır geleneği derindir ve somut insani katkıları tartışılmazdır; ancak bu gelenek, yoksulun "yardıma muhtaç biri" olmaktan çıkıp "hak sahibi vatandaş" haline gelmesi sonucunu üretmedi. Cumhuriyet tarihi bu boşluğu kapatamadı; bugün de tartışıyoruz.

Bu çerçeveden bakıldığında kurban organizasyonunun büyümesiyle yurt içindeki et erişim eşitsizliğinin derinleşmesinin eş zamanlı yaşanması bir çelişki değil, sistemin içsel tutarlılığıdır. Bir ritüelin kendi içinde dönüşmesine yol açan şey inancın zayıflaması değil, inancın etrafındaki ekonomik yapının çökmesidir.

Seçici Hafıza Olarak İslami Pratik

Kuran, İslami finans hareketinin merkezi gerilimini şöyle ortaya koyar: riba yasağını piyasayla uyumlu hale getirmek (Kuran, 2004). Murabaha, müşaraka ve benzeri finansal araçlar, biçimsel olarak faizden kaçınıırken işlevsel olarak benzer finansal sonuçlar üretmek için geliştirilmiştir. "Biçimsel uyum" ile "içeriksel adalet" arasındaki mesafe kapanmadı.

Aynı eleştiri, daha geniş bir çerçevede, İslami pratikteki "seçici hafıza" olgusuna da uygulanabilir. İslami iktisat geleneğinin birinci ayağı (faiz yasağı, işçi ücreti adaleti, fiyat adaleti, ölçü-tartı dürüstlüğü) modern Türkiye'de pek çok kamusal tartışmada din meselesi olarak ele alınmıyor. Öte yandan ikinci ayak (zekât, kurban, fitre, bağış) hem kurumsal hem bireysel düzeyde güçlü bir görünürlük ve söylem üretiyor.

Chapra bu seçiciliği doğrudan reddeder. İslami programın yalnızca zekât ve faiz yasağına indirgenmesinin yanlış bir izlenim yarattığını belirtir: bu unsurların her birinin etkinliği, kapsamlı bir dönüşüm çerçevesinin (ahlaki süzgeç, motivasyon sistemi, yapısal yeniden düzenleme ve devletin aktif rolü) bütünüyle işlemesine bağlıdır. "İslami programın tamamı bir bütün olarak benimsenip uygulanmadıkça kısmi uygulama hedeflere ulaşmayı garanti etmez" (Chapra, 1992).

Bu seçicilik sorunludur çünkü ekonomik eşitsizlik büyük ölçüde birinci ayaktaki başarısızlıklardan kaynaklanır. Gıda fiyatlarındaki artışın bir kısmı arzın yetersizliğinden, bir kısmı döviz kurundan, bir kısmı ise zincir boyunca gerçekleşen fiyat pratiklerinden kaynaklanıyor. Mutaffifin suresinin "ölçüde-tartıda hile yapanlara veyl olsun" uyarısının modern karşılığı; küçülme enflasyonu (shrinkflasyon; aynı fiyata küçülen ürün miktarı), kalite düşürme ve yapay stok kısıtlaması, Türkiye'nin gıda piyasasında sistematik bir sorun olarak

belgeleniyor. Bu uyarıyla dini otoritelerin gündemi ne ölçüde meşgul? Soruyu sormak, cevabı vermekten daha açıklayıcı.

Sonuç: Adalet Olmadan Hayırseverlik Olmaz

Bu yazıda kurbanın kötü bir ibadet olduğunu söylemiyoruz. Aksine kurban, tasarım düzeyinde tutarlı, sosyal açıdan değerli ve teolojik olarak güçlü bir ibadettir. Ete erişmekte güçlük çeken haneler için bayram etinin dağıtımı somut ve anlık bir iyiliktir.

Söylediğimiz bir diğer şey, kurbanın, etrafındaki normatif sistemin (adil ücret, adil fiyat, adil vergi, adil mülkiyet dağılımı) çalıştığı koşullarda anlam taşıdığıdır. Bu sistem işlemediğinde kurban aşırı yüklenir ve tasarlandığı işlevi yerine getiremez. Türkiye’de bugün tam olarak bunu görüyoruz: nüfusun üçte birinin iki günde bir et masrafını karşılayamadığı; yurt içi kurban vekaletinin net asgari ücretle satın alınamaz hale geldiği; gıda harcaması yükünün gelir grupları arasında keskin biçimde ayrıştığı bir tablo.

Benedikt XVI’nın formüle ettiği çerçeve burada evrensel bir geçerlilik taşıyor: adalet, hayırseverliğin asgari ölçüsüdür. Başkasına “benim olanı” verebilmem için önce ona “onun olanı” vermiş olmam gerekir. Maimonides’in en yüksek düzey tzedakah tanımı da bu çerçeveye örtüşür; muhtaca balık vermekten daha değerlisi onu balığa muhtaç kılmamaktır.

Bu hem bir teolojik hem de bir politika önermesidir. Dini dayanışma ağlarını güçlendirmek ile hak temelli sosyal politikayı geliştirmek birbiriyle çelişen hedefler değildir; ama öncelik sırası belirleyicidir. En yoksul gelir grubunun bütçesinin yüzde 30’unu gıdaya ayırmak zorunda kaldığı, asgari ücretin açlık sınırını karşılamadığı ve yurt içi kurban vekaletinin net asgari ücretin yaklaşık üçte ikisini yuttuğu bir ülkede, birincil gündem iyilik temelli yardımın büyütülmesi olamaz.

Bu yapıyı onarmak için gereken adımlar iyi bilinmektedir: gıda piyasasında fiyat şeffaflığı ve rekabet denetimi; kayıt dışı istihdamı dönüştürecek yapısal teşvikler; asgari ücretin yaşam maliyetine endekslenmesi; TÜİK’in veri şeffaflığının güvence altına alınması; dini sosyal yardım kuruluşlarının kurumsal şeffaflık ve hesap verebilirlik standartlarını yükseltmesi. Bunlar, kurbanın yanına eklenmesi gereken adımlar değil, kurbanın anlam taşıyabilmesi için önce atılması gereken adımlardır.

İslam, yüzyıllar önce hem eşitsizliği önlemeyi hem oluşan eşitsizliği onarmayı aynı normatif pakete koydu. Bu paketin bir yarısını unutmak, dini bir tercih değil; ekonomik bir tercih. Bu tercihin maliyetini en çok ödeyenler ise eti Kurban Bayramı’nda ilk kez yiyenler oluyor.

Kaynakça

- Benedikt XVI. (2009). *Caritas in veritate* [Encyclical letter]. Libreria Editrice Vaticana.
- Buğra, A. (2008). *Kapitalizm, yoksulluk ve Türkiye’de sosyal politika*. İletişim Yayınları.
- Chapra, M. U. (1992). *Islam and the economic challenge*. Islamic Foundation.
- FAO-OECD. (2025). *Agricultural Outlook 2025-2034*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a0848ac3-en>
- Kuran, T. (2003). Islamic redistribution through zakat: Historical record and modern realities. M. Bonner, M. Ener ve A. Singer (Ed.), *Poverty and charity in Middle Eastern contexts* içinde (ss. 275-293). SUNY Press.
- Kuran, T. (2004). *Islam and mammon: The economic predicaments of Islamism*. Princeton University Press.
- Özbek, N. (2000). Osmanlı İmparatorluğu’nda “sosyal yardım” uygulamaları, 1839-1918. *Toplum ve Bilim*, 83, 111-132.
- Polanyi, K. (1944). *The great transformation: The political and economic origins of our time*. Farrar & Rinehart.
- Sacks, J. (2007). *To heal a fractured world: The ethics of responsibility*. Schocken.
- Türk Kızılay. (2018-2026). *Kurban kampanyası hisse bedelleri* [Yıllık kampanya açıklamaları]. <https://bagis.kizilay.org.tr/tr/bagis/bagisyap/267/yurt-disi-kurban-bagisi>
- Türkiye Diyanet Vakfı. (2025). *Vekâletle kurban kesim kampanyası faaliyet açıklamaları* [Basın bültenleri]. <https://tdv.org/tr-TR/>
- TÜİK. (2025a). *Hanehalkı tüketim harcaması, 2024*. Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2025b). *Yoksulluk ve yaşam koşulları istatistikleri, 2025*. Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK. (2026). *Tüketici Fiyat Endeksi, Nisan 2026* [Haber Bülteni]. TÜİK Veri Portalı.